

FORORD

Sprog på skrift

Dette nummer af Sprogforum handler om undervisning i skrivning på et fremmedsprog (andetsprog) og nogle af de spørgsmål der tages op af artiklernes forfattere er: Hvad vil det sige at producere en skriftlig tekst, og hvordan tilegner man sig denne særlige færdighed, som er meget krævende, ikke mindst når det drejer sig om et sprog der ikke er ens modersmål? Hvad er formålene med skrivningen og med det færdige resultat?

Det moderne samfund er et skriftsprogssamfund, og selv om nogle mener at skriftlige medier er ved at blive udkonkurreret af visuelle medier i 'senmoderniteten' eller 'det postmoderne samfund', så kan man ikke komme uden om at væsentlige dele af den samfundsmæssige kommunikation stadig er skriftlig. Derfor er læsefærdighed en central kulturteknik som betyder meget for den enkeltes identitet og mulighed for at deltage i samfunds- og arbejdsliv. Læsefærdighed hos alle er en forudsætning for at samfundet kan bevare en bred interesse for og forståelse af sin egen historie. Det gælder også læsefærdighed i andre sprog end modersmålet; jo flere sprog man kan læse, jo bredere og dybere kan man være orienteret.

Men hvor vigtigt er det at kunne skri-

ve? Generelt må det være et demokratisk krav at alle har mulighed for at lære at udtrykke sig på skrift, dvs. at deltage i den skriftlige kultur, og dette gælder både modersmål og fremmed-/andetsprog. Men her må der nødvendigvis skelnes mellem en række genrer, hvoraf nogle stiller forholdsvis lave krav, andre forholdsvis høje: at lave en huskeseddel til sine indkøb eller at skrive en kortfattet dagbog, er forholdsvis lette opgaver, mens det at skrive en længere historie, og især at skrive en argumenterende tekst, stiller specifikke kognitive krav. I hvert tilfælde vil opgaven have en eller anden funktion i en social situation: Er klassen i gang med et projekt, hvori der indgår skriftlige indslag? Er klassen i gang med at arbejde kreativt med en tekst? Er klassen i gang med at forberede en studierejse? Og her er det naturligt at lave undervisningsdifferentiering i forhold til de skriftlige krav: der vil altid være tale om en afvejning af den enkeltes udtryksbehov, den enkeltes sproglige forudsætninger og kommunikationssituationens karakter.

At skrive på et fremmed- / andetsprog fungerer både som mål og middel. Når skrivningen fungerer som mål, må man afgøre hvilke skriveaktiviteter og genrer der er vigtige i forhold til uddannelsens sigte og de enkelte elevers

umiddelbare udtryksbehov. Når skrivningen fungerer som middel, kan der anlægges forskellige perspektiver: Skrivning er et godt middel til at arbejde med den sproglige form, og dermed udvikle den sproglige bevidsthed. Den derved øgede sproglige bevidsthed fremmer desuden læsefærdigheden og tekstforståelsen. Derudover fremmer den sproglige bevidsthed også den mundtlige udtryksfærdighed. Arbejdet med skrivning kan således være en katalysator for mange sider af den sproglige udvikling. Og med skrivning menes i dag først og fremmest fri tekstproduktion, selvom også oversættelse er en nyttig og stadig aktuell færdighed, der kan bidrage til sproglig og kulturel bevidsthed.

De seneste års forskning har især været interesseret i to ting: For det første skriveprocessen som en kognitiv proces: Når man arbejder med at strukturere og formulere sine tanker på skrift, foregår der samtidig en indlæringsproces, både med hensyn til målsproget og mere generelt. For det andet skriveprocessen som en social handling der henter sin betydning fra og selv er med til at skabe betydning i den samfundsmæssige (sociokulturelle) kontekst: Hvorfor producerer man overhovedet denne tekst? Hvem skal læse teksten, og hvad skal læseren/læserne bruge den til? Retter teksten sig indad mod deltagerne i undervisningen, eller retter den sig udad til læsere uden for klassen?

Dette nummer fokuserer på de (oprindelige) vesteuropæiske sprog. Der er ikke noget om sprog med andre skrift-

systemer end det latinske, og der er i øvrigt heller ikke noget om undervisning i håndskrift (endsige kalligrafi), selvom dette også er relevante dele af kulturteknikken 'at skrive'.

Første indlæg om emnet 'Sprog på skrift' er skrevet af **Karl-Heinz Pogner**, som fremhæver at tekstproduktion er en tænkeproces, og at tekstproduktion varierer alt efter hvilken sociokulturel kontekst vi har at gøre med. Det gælder ikke bare forskellige nationale traditioner, men også forskellige sociale og faglige grupperinger. Dernæst er der en artikel af **Pia Zinn Ohrt** om skrive-didaktik med særligt henblik på de forskellige faser man kan arbejde med i forbindelse med processkrivning.

Kirsten Koudahl beskriver en undersøgelse hvor elever i 8. og 10. klasse tænker højt under skriveprocessen. Protokollerne over de bandede forløb giver anledning til overvejelser over og konkrete forslag til forbedring af arbejdsgangen.

Dorte Albrechtsen fremhæver skriftlig produktion som et godt middel til sprogtilegnelse fordi eleverne tvinges til, ud over den almindelige betydningsbearbejdelse, at lægge mærke til sprogets formelle side. Og **Bodil Ravn** foreslår at skrivning kædes sammen med litteraturlæsning og giver eksempler på opgavetyper fra tysk i gymnasiet.

Derefter er der en artikel af **Pernille Frederiksen**, som handler om retteprocedurer og processkrivning. Hun diskuterer hvornår og hvordan det er

hensigtsmæssigt at give respons på lærernes skriftlige arbejde. Området er voksenundervisning, dansk som andetsprog. **Pia Zinn Ohrt** giver en række opskrifter på givtige skriveopgaver, herunder forslag til retning. Endelig er der et indlæg fra **Tim Caudery**, som fremhæver karakteristika ved e-mailsproget og diskuterer e-mails potentiale som værktøj i fremmedsprogsundervisningen.

I rubrikken Åbne sider bringer vi denne gang en artikel af **Poul Tornøe** om gymnasiets lærebøger i engelsk grammatik (en artikel som ikke er skrevet med henblik på dette nummers tema). Han efterlyser tidssvarende grammatikker til gymnasiet idet han mener at grammatikundervisningen

må have som centralt mål at træne eleverne i sproglig iagttagelse af tekster og ikke blot være et redskab til 'fejlstøvsugning'.

Dette nummers kronik er skrevet af **Kirsten Haastrup**, som kræver respekt omkring det faktum at det tager tid at lære et sprog. Det er både urealistisk og uansvarligt at forestille sig ultrakorte forløb, hvilket nogle uddannelsesplanlæggere øjensynligt gør.

Eksemplerne s. 13 og 30 knytter sig til Karl-Heinz Pogners artikel og er tidligere trykt i P.S. Praktisk Sprog 1992, nr. 4 s. 4-6. De gengives med redaktørens venlige tilladelse.

Redaktionen
